Robert A d a m (Praha)

AUTORSKÁ PRODUKCE LITERÁRNÍCH PROPRIÍ: ROMÁNY ANNY BOLAVÉ

AUTHORIAL PRODUCTION OF LITERARY PROPER NAMES: THE NOVELS BY ANNA BOLAVÁ

The paper uses two novels by the contemporary Czech female writer Anna Bolavá for the research of authorial production of proper names. First it describes the novels and its „landscape of proper names"; then it presents an interview with the authoress on proper names used in the novels. The paper tries to show that this method can yield new relevant knowledge on the production of literary proper names as well as on the writer's poetics; besides, it is useful as a corrective of mis- and overinterpretation.

Keywords

literary onomastics, Anna Bolavá, author's production of proper names, author's poetics, anthroponym, toponym, chrematonym

Klíčová slova

literární onomastika, Anna Bolavá, autorská produkce proprií, autorská poetika, antroponymum, toponymum, chrématonymum

0. Výzkum v oblasti literární onomastiky se může zaměřovat na produkci proprií autorem v průběhu psaní, na texty a vlastní jména v nich, nebo na recepci proprií čtenářem v procesu interpretace díla. Česká literární onomastika se zatím soustřeďovala na texty; jak uvádí Ž. Dvořáková, o rozhovorech se spisovateli „se u nás příliš nehovoří, ale [mohly by] být pro českou literární onomastiku do budoucna velice inspirativní".[1]

Dlouhodobý projekt tohoto typu, zaměřený na italské spisovatele, rozpracovali v minulém desetiletí A. Brendlerová a F. Iodice,[2] kteří svůj přístup označují jako „nezprostředkovanou literární onomastiku" (něm. „unmittelbare literarische Onomastik"). Po pečlivém prostudování celého dosavadního díla určitého spisovatele a ohlasů na toto dílo s ním výzkumníci vedou ústní rozhovor, přičemž otázky nejsou dotazovanému předem známy. Některé otázky jsou obecně zaměřené, stálé a pro všechny zpovídané spisovatele totožné, jiné vycházejí ze specifických vlastností autorova zacházení s proprii.[3]

[1] Ž. Dvořáková, Úvod do literární onomastiky, Praha 2014 (disertační práce), s. 151.

[2] Blíže viz A. Brendler, Interviste e scrittori italiani: Versuch einer unmittelbaren literarischen Onomastik. In: E. Brylla – M. Wahlberg – V. Dalberg – W. F. H. Nicolaisen (eds.), Proceedings of the 21st International Congress of Onomastic Sciences, Uppsala 2005, s. 380–388.

[3] A. Brendler, o. c. v pozn. 2.

Je možné, že jedním z důvodů absence výzkumu produkce literárních proprií v české onomastice je nedostatečný kontakt mezi badateli a spisovateli. V tomto smyslu je tento článek využitím příležitosti, která je nasnadě: jeho autor je manželem spisovatelky Anny Bolavé, která vydala roku 2015 v nakladatelství Odeon svůj první román *Do tmy* a o rok později za něj získala ocenění Magnesia Litera za prózu. Na jaře 2017 vyšel v Odeonu její druhý román, nazvaný *Ke dnu*.

Rozhovor s Annou Bolavou, který přinášíme v části 2, je s metodou používanou italskými badateli kompatibilní jen zčásti, neboť interview probíhalo písemně. Jsou do něj zařazeny jak otázky, které v zásadě odpovídají stálým otázkám italského projektu,[4] tak otázky mířící ke specifickému fikčnímu světu spisovatelčiných románů a jeho onymické krajině.[5] Tuto krajinu nejprve v části 1 popíšeme.

1.1 Psychologický román *Do tmy* se odehrává v nejmenovaném jihočeském maloměstě a je vyprávěn v ich-formě nespolehlivou vypravěčkou, jejíž jméno – *Anna Bartáková* – se čtenář dozvídá postupně. (Anně Bartákové jako autorce je však ještě před začátkem vlastního vyprávění připsáno motto.) V románě vystupuje poměrně malé množství postav; jménem je označeno zhruba třicet osob, z nichž mnohé nejednají v ději, nýbrž jsou vypravěčkou pouze zmíněny. Vyprávění v ich-formě obecně tíhne k tomu, aby byly postavy označovány tak, jak o nich vyprávějící postava uvažuje a mluví. Není tedy překvapivé, že většina postav v románu je označena jen rodným jménem, nebo jen příjmením. Jméno i příjmení mají vedle hlavní, vyprávějící postavy už jen dvě další: *Tonda Král* a *Marek Diviš*; v obou případech jde o postavy v ději poměrně důležité a jejich jména se objevují jak v pásmu vypravěčky, tak v dialozích. Vypravěččini příbuzní v textu nemají příjmení, neboť není obvyklé, aby o svých blízkých lidé uvažovali užívajíce příjmení (její tchán je dokonce označován výhradně jako „tchán"). Většina méně významných, až okrajových postav naopak nemá rodné jméno, a některé postavy nejsou jménem označeny vůbec. Výjimečně se může stát, že není zcela jisté, jestli je jméno postavy jejím jménem rodným, nebo jde o příjmení (*Jáchym*), popř. zda je postava označena příjmením, nebo přezdívkou (*Pleška*). Jednotlivá použitá rodná jména nemají v textu varianty: postavy jsou důsledně označovány základní podobou jména (*Marcela*, teta *Marie*), nebo jedním hypokoristikem (*Vašek*, *Ruda*, *Miluška*).

[4] Srov. konkrétní rozhovory, např. A. Brendler – F. Iodice, Interview mit Maurizio Maggiani über Namen, Namenkundliche Informationen 85/86, 2004, s. 165–173; A. Brendler – F. Iodice, Interview mit Raffaele La Capria über Namen, Acta onomastica 46, 2005, s. 7–17. Další rozhovory byly publikovány v italštině.

[5] K termínu „onymická krajina"/„krajina jmen" srov. např. Ž. Dvořáková, o. c. v pozn. 1, s. 45: „V rámci díla pak jména vytvářejí specifickou onymickou strukturu, tzv. ‚krajinu jmen'."

Všechna rodná jména a příjmení objevující se v románu *Do tmy* jsou realistická,[6] mluvící jména autorka nepoužívá.[7] Užita jsou příjmení frekventovaná (s desetitisíci nositeli)[8] jako např. *Král* nebo *Hájková*, nejvíce je v textu příjmení s počtem nositelů 1 000–7 000 a s výskytem po celém území republiky; mnohá z nich jsou typická pro jižní Čechy (např. *Mikešová*), popř. pro Čechy jižní a střední (*Mácha*, *Šesták*) nebo jižní a západní (*Toman*). Tuto antroponomastickozeměpisnou problematiku vypravěčka v románě na jednom místě tematizuje, když uvažuje o tom, že nositelů příjmení *Toman* („Tomanů") „je u nás v kraji nespočet". Nízkou frekvenci mají v ČR jen dvě příjmení v knize užitá: *Kvěchová* a *Pudivítr*. V obou případech jde o příjmení výrazně regionálně specifická a odpovídající dějišti příběhu: jak většina z 74 nositelů příjmení *Pudivítr*, tak většina z 225 nositelů příjmení *Kvěch* v ČR žije právě v Jihočeském kraji. V románu se pochopitelně objevuje typické jihočeské užívání příjmení v podobě zakončené na *-ů*: např. babka *Sýkorů*.

Z formálních a/nebo motivačních typů českých příjmení se v prvním románu Anny Bolavé vyskytují nejhojněji příjmení z rodných jmen (*Prokop*, *Diviš*, *Barták*, *Petrák*) a příjmení podle živočichů a rostlin (*Slavík*, *Sýkorová*, *Jedličková*). Nápadně absentují příjmení německého původu a příjmení s adjektivní formou.

Pokud jde o toponyma, převažují v románu *Do tmy* jména autentická[9] (*Praha*, *Šumava*, *Bibione*, *Černobyl*). Jménem realistickým je *Hradec*: tak je označeno krajské město, ač se román odehrává v jižních Čechách. Dějištěm je maloměsto, které v knize nemá jméno a které je podle autorky fiktivní.[10] Chrématonyma se v románu *Do tmy* nevyskytují.

---

[6] Přejímáme zde klasifikaci literárních antroponym navrženou Ž. Dvořákovou, Specifika literárních antroponym, Acta onomastica 51, 2010, s. 453–465. Jako *autentická* autorka označuje jména osob přenesených do fikčního světa ze světa skutečného, jako *realistická* jména fiktivních postav existující v reálné onymické soustavě a jako *autorská* jména autorem vytvořená. Tradiční termín *mluvící jména* označuje jména s charakterizační funkcí.

[7] K. Komárek rozlišuje jména záměrně mluvící, nepřímo mluvící, jména odporující vlastnostem či jednání postav a jména vlastnostem či jednání postav neodporující (K. Komárek, Pojmenování literární postavy – součást smyslu textu, poetiky i stylu. In: M. Balowski – M. Hádková (eds.), Svět kreslený slovem, Ústí nad Labem 2011, s. 237–245). Lze tedy upřesnit, že Anna Bolavá nepoužívá jména mluvící ani jména odporující charakteru a jednání postav.

[8] Údaje o počtu nositelů příjmení a o územním rozšíření příjmení čerpáme z následujícího zdroje: O. Malačka, KdeJsme.cz, [online] <www.kdejsme.cz> [citováno 2017-05-11]. Zdrojem dat pro KdeJsme.cz jsou statistiky MV ČR. Příjmení jsme v tomto zdroji vyhledávali výhradně v mužské podobě, není-li uvedeno jinak.

[9] Klasifikaci literárních antroponym navrženou Ž. Dvořákovou (o. c. v pozn. 6) zde aplikujeme i na literární toponyma. Stejně jsme postupovali už v článku R. Adam, Vlastní jména osob a míst v Raisových povídkách, Acta onomastica 54, 2013, s. 7–14.

[10] Srov. následující rozhovor s Annou Bolavou: H. Soukupová, Když se člověk nudí, svět nedává smysl, Týdeník Rozhlas 26, 2016, č. 34, s. 12–14.

1.2 Druhá knižní próza Anny Bolavé, jež nese název *Ke dnu*, je rozsáhlejší než prvotina a její vyprávěcí technika je složitější. Román je rozčleněn do čtyř částí a ty do mnoha kratších kapitol; některé kapitoly (jsou tištěny kurzívou) vypráví jedna z postav (*Hana Strnadová*), většina kapitol je vyprávěna v er-formě, ale perspektiva vyprávění se velmi často posouvá k postavám. Děj je zasazen do téhož maloměsta, odehrává se zhruba půl roku po skončení děje *Do tmy* a s touto prózou některé postavy sdílí.

Vedle *Marka Diviše* a *Tondy (Antonína) Krále* vystupují v obou textech také *Miluška* a *Marie Bartákovy*, *Anička Vávrová* (jejich příjmení se objevuje až v románě *Ke dnu*) a *Helena Divišová* (u ní je v první knize smlčeno naopak jméno rodné) a v obou textech je v promluvě některé postavy zmíněna osoba jménem *Šestáková*. Jedna z hlavních postav románu *Do tmy*, *Marcela*, se v nové knize objevuje jako postava okrajová a bezejmenná (je označena jen jako „jeho [= Tondova] přítelkyně"). V souvislosti s vyprávěním v er-formě se zvyšuje relativní počet postav, jež jsou nositeli rodného jména i příjmení (mimo výše uvedené *Petr* a *Irma Málkovi*, *Alžběta* a *Amálie Strnadovy*, *Milada* a *Jaroslav Vávrovi*, *Míra Barták*, *Josef Uhlíř*, *Martina Jančaříková*, *Jiřina* a *Gábina Vágnerovy*, *Roman Přikryl*). Většina z nich je oběma jmény představena hned v okamžiku prvního výstupu.

Jen rodným jménem jsou označeny postavy dětské (*Klára*, *Markéta*, *Týna*), postava vyskytující se pouze v pasážích vyprávěných/zaznamenávaných Hanou Strnadovou (*Radka*) a postavy vrstevnic Milady Vávrové, již lze označit jako hlavní hrdinku příběhu, (*Ilona*, *Pavlína*, *Ludmila*); rodným jménem je označen i policista *David*. U některých postav se v řeči vypravěče s rodným jménem spojuje namísto příjmení jakýsi konstantní přívlastek, např. *divná Ludmila* (toto spojení má v textu deset výskytů), *tlustá Klára* (jedenáct výskytů).

Rodné jméno *Anna* sdílí s autorčiným pseudonymem nejen hrdinka prvního románu, nýbrž i jedna z hrdinek románu druhého. Jménem *Anna* označuje mimoto Marie Bartáková i svou mrtvě narozenou vnučku. S touto výjimkou je nositelem toho kterého rodného jména ve fikčním světě románů Anny Bolavé vždy jen jedna postava; rodná jména tak dobře plní identifikační funkci. Lze přitom říci, že jde o jména realistická, (snad s výjimkou vědmy *Irmy*) ve skutečnosti v ČR frekventovaně užívaná a sociálně i generačně nepříznaková (např. příslušníci nejstarší generace se jmenují *Josef*, *Marie*, *Alžběta* a *Amálie*). Rodná jména jsou obzvlášť (ale nejen) v dialozích užívána v hypokoristických podobách (např. *Jára/Jarda*, *Hanka/Hanička*, *Ila*), včetně specifických podob vokativních (*Milád*, *Ani*). Největším množstvím hypokoristik je v promluvách postav označována hlavní dětská postava (*Anička/Áňa/Anča/Anina*).

Petra Málka jeho teta Irma oslovuje přezdívkou – *Kapitáne*; výhradně přezdívkou je v dialozích drůbežářských dělnic označován i tovární vrátný *Žofre*. Některé vedlejší postavy mají jen příjmení, spolu s ním ale mohou být označovány i pomocí povolání/funkce (ředitel *Škubal*, sestřička *Bláhová*).

I v románě *Ke dnu* převládají realistická příjmení z rodných jmen (*Diviš*, *Barták*, nově *Vávra*) a příjmení „ptačí" (nejen *Strnadová*: zatímco Aniččiny spolužačky jsou označeny rodnými jmény, jejími spolužáky jsou *Čermák*, *Drozd* a *Vorel*), přibývají příjmení podle povolání (*Uhlíř*, *Kovaříková*, *Vágnerová*) a dvě příjmení deverbativní (*Přikryl*, *Škubal*), jiné typy jsou použity jen ojediněle. Objevuje se jedno příjmení německého původu, psané počeštěně (*Vágnerová*), příjmení s adjektivní formou stále scházejí. Pokud jde o obvyklost, většina použitých příjmení má v současné České republice četnost 900–8 000, řidších příjmení je využito poskrovnu (*Jančaříková*, *Škubal*). Nápadně neobvyklé je příjmení *Koptyšová*: v současnosti žije v ČR pouze patnáct *Koptyšů* a jedenáct *Koptyšových*, většina z nich v okrese Strakonice (varianta *Koptiš* má četnost 53 a vyskytuje se až na jednotlivé výjimky v Praze a v Milevsku). Románová Koptyšová je sice „obyčejná" tovární dělnice, ale pro hlavní hrdinku Miladu Vávrovou a svým způsobem i pro jedinou postavu, jíž se dostává výsady ich-formy, Hanu Strnadovou, se stává postavou nezapomenutelnou – můžeme tedy uvažovat o tom, že nezvyklé příjmení je prostředkem její monumentalizace. Neobvyklost tohoto příjmení a vlastní jím vyvolané konotace tematizovala v recenzi románu K. Kadlecová:[11] „Co malinko ruší? [...] když na čtenáře z postavy vousaté dělnice s řídkým příjmením Koptyšová (nosí jej 25 Čechů) vyjukává kříženec někdejšího celebritího páru Kopta-Partyšová [...]." S výjimkou tohoto úzce regionálního příjmení nejsou ostatní příjmení regionálně specifická, resp. případný vrchol četnosti mají mimo Jihočeský kraj – v tom se *Ke dnu* od předchozí prózy liší. Mluvící jména a jména odporující charakteru a jednání postav nejsou ani zde přítomna. Autentická antroponyma nemají postavy, které v románě jednají, nýbrž nefiktivní osoby a postavy filmových hrdinů, o nichž spolu postavy mluví (*Karel Gott*, *Bono Vox*; *Batman*).

V ději vystupuje (většinou i hovoří) řada figur, které nositeli vlastního jména nejsou. Patří k nim a) okrajové postavy, jejichž jméno hrdinové románu neznají (např. starší řidič, ukrajinské dělnice), b) vedlejší postavy objevující se v pásmu vypravěče, jež stačí označit profesí (např. opravář kotlů, mladý doktor, družinářka), c) postavy určené příbuzenským vztahem k některé postavě významnější (Gábinina pražská sestřenice, Divišova tchyně, Mírova žena a syn aj.) a d) postavy neindividualizované: ve scéně policejní porady jsou formou přímé řeči podávány promluvy nespecifikovaného množství policistů, přičemž rámcovými větami jsou opatřeny pouze promluvy Romana Přikryla (ten poradu vede) a promluvy policisty Davida (jeho role v ději je výraznější v tom, že je partnerem jedné z ženských figur, Pavlíny).

Zoonyma jsou zastoupena dvě, a to pro tři zvířata: V přímé řeči mluví jedna z postav o psu *Pollyně*; Hana Strnadová v jedné ze svých ich-formových pasáží vzpomíná na kočku *Mouru*, která za jejího dětství žila na jejich zahradě, a v jiné uvádí,

[11] K. Kadlecová, Zprávy ze dna, Reflex 24, 2017, č. 24, s. 51.

že jménem *Moura* pojmenovala kočku, která se u ní nyní usadila. V obou případech jde o jména realistická, u daných druhů domácích zvířat běžná.

Hlavním dějištěm románu *Ke dnu* je jihočeské maloměsto, v němž se odehrával už děj románu předchozího, tentokrát je však pojmenováno – nese název *Řečovice*. Krajské město se opět nazývá *Hradec*, další větší město je pojmenováno *Strachovice*. Zmíněny jsou dvě vsi v okolí (*Čejkovice* a *Ořechov*) a jedno město vzdálené (*Městec*). Většinou jde o oikonyma realistická, o mluvících jménech lze uvažovat v případě jmen *Strachovice* („strach") a *Řečovice* („řeč(i)", „řeka"): strach těhotné Milušky ze strachovické nemocnice je přímo panický (a oprávněný), řeka protékající Řečovicemi a do jisté míry i „řeči" (klepy) obyvatel tohoto maloměsta mají v románě výraznou úlohu. Fiktivní jihočeské území je zasazeno do autentického kontextu, o čemž svědčí jména *Praha*, *Polsko*, *Evropa* aj.

Chrématonymická vrstva románu je nepočetná: zahrnuje okrajově zmíněný název hospicu (nebo léčebny dlouhodobě nemocných) *Dům naděje* a dva názvy nákupních středisek. Zatímco hradecká nákupní centra a obchody v nich umístěné jména nemají, v Řečovicích vedle sebe stojí *Kačka* a *Mínus*. Jejich fiktivní, autorská pojmenování plní výraznou charakterizační funkci[12] – napovídají jejich diskontní charakter; snad též naznačují, že jejich předlohou by mohly být prodejny řetězců *Penny Market* a *Plus*. Každopádně jde o výjimky v jinak pevně realistické (iluzionistické[13]) onymické krajině románu.

2. Rozhovor s Annou Bolavou

Jak důležitá jsou pro tebe jako pro autorku vlastní jména? Co všechno mají nebo mohou a co naopak nemají ve tvých románech vyjadřovat?

AB: Vlastní jména jsou velmi důležitá. Někdy svým zvukem, který se hodí k dané postavě. Někdy konotacemi, které mají.

Odkud bereš příjmení svých postav? Vytváříš si nějakou databázi příjmení, popř. i rodných jmen nebo jmen míst, která by bylo možno v dílech využít? Nebo využíváš nějaké existující databáze?

AB: Databázi si netvořím. Občas si dopředu poznamenám zajímavé jméno, které by šlo někdy použít – výhradně rodné či příjmení, nikdy jména míst, ta se tvoří až během psaní.

[12] Srov. M. Kojetínová, Funkce literárních chrématonym (s využitím příkladů z her Divadla Járy Cimrmana), Acta onomastica 55, 2016, s. 158–166.

[13] O iluzionistické funkci literárních proprií srov. shrnující výklad Ž. Dvořákové, o. c. v pozn. 1, s. 132–134.

Jaká jsou pak kritéria výběru jména (rodného i/nebo příjmení) pro tu kterou postavu? Je třeba rozdíl ve výběru jmen pro postavy hlavní a okrajové? Souvisí jméno s povahou dané postavy – svým významem, etymologií či zvukem? Lze odpovědět na otázku, proč je ta která postava nositelem zrovna takového a takového jména? Pokud ano, můžeš dát několik příkladů?

AB: Kritéria jsou různá, někdy je výběr jména záměrný, jindy náhodný. Volba je buď rychlá (v případě spokojenosti), nebo pomalá a obtížná (jméno postavě měním, protože mi k ní nesedí). Hlavní postavy jsou důležitější, ale výběr jmen u nich probíhá stejně. U vedlejších je to také důležité, ale výběr obvykle probíhá rychleji: něco se „pleskne" a ono to sedne.

Příjmení *Bartáková* jsem zvolila z důvodu neokoukanosti, nikoho ze svého rodiště s tímto jménem neznám. Krásně to zní, obsahuje to R, je to tvrdé a zároveň honosné. *Jardu* jsem zvolila jako zástupce mužského, silného, ochranářského světa, má to R. *Miluška* se hodí pro jemnou, krásnou ženskou postavu, která se „nerada špiní" a dokáže uhranout a k sobě připoutat i notorického sukničkáře. *Milada Vávrová* je naopak tvrdá varianta – křestní i příjmení, vhodná pro sprostě mluvící dělnici.

V rozhovoru pro Týdeník Rozhlas[14] jsi uvedla, že máš své postavy ráda. Souvisejí s tím nějak jejich jména?

AB: Ano, spíš než vzhledově si všechny představuju dle znění jména. To je důležitější než jejich vnější popis. Pokud jsou pojmenovány správně, mám je ráda všechny – postavy kladné i záporné.

Kdy dostaly postavy tvých románů vlastní jména? Měnila se jejich jména v průběhu psaní? Pokud ano, proč?

AB: U hlavních postav se měnilo málo, vedlejší se sporadicky přejmenovávaly i v průběhu psaní. A to i několikrát v rámci jedné postavy. V souvislosti se špatným pojmenováním váznul i děj a psaní se zadrhávalo, nešlo to, něco nehrálo. Po opravě jména potíže s oslovováním a používáním postav vymizely.

Ve tvých románech se objevují jak velmi frekventovaná (*Král*), tak neobvyklá příjmení (*Koptyšová*). Má jejich (ne)obvyklost něco společného s charaktery nebo funkcemi příslušných postav?

AB: Obvyklost jmen souvisí s obvyklostí postavy. Většinou jsou to prodavači, sousedi apod. Ničím neoriginální, zaměnitelné, bezpříznakové. Neobvyklá příjmení mají postavu vypíchnout, upozornit na ni, případně usnadnit čtenářovu orientaci, když je tam postav hodně – tak aby tam byl někdo zapamatovatelný.

[14] H. Soukupová, o. c. v pozn. 10, s. 12.

Mimochodem jméno *Koptyšová* nepovažuju za neobvyklé, možná je málo časté, ale ze svého okolí ho slýchávám velmi často. Nikdy si však nepřiřadím k tomuto jménu někoho skutečně existujícího – *Koptyšová* je pro mě jen jedna. Jedna z davu v továrně, která vyniká svou obyčejností.

Mezi rodnými jmény použitými v obou románech je relativně neobvyklé pouze jméno *Irma*. Je příznačné, že jeho nositelkou je vědma, nebo je to náhoda?

AB: *Irma* musí být vždycky vědma nebo stará, divná, tvrdá, okoralá žena. Nehezká. Není to náhoda. V jedné povídce jsem kdysi také měla *Irmu* – byla to zapšklá stará žena nevycházející z domu. Jméno se mi líbí, hodí se pro podivínky ve skutečném významu slova. Kdyby to šlo, pojmenuju *Irmou* i další budoucí postavy. Opakovat se ale nechci, bude to těžké, až to přijde...

Většina tvých postav má příjmení z rodných jmen (*Diviš*), ze světa přírody (*Slavík*) nebo ze sféry profesí (*Kovařiková*), naopak nikdo nemá příjmení s adjektivní podobou a téměř ani příjmení cizího původu, ačkoli ze svého sousedství řadu takových příjmení znáš. Lze říct, proč se do textů nehodila?

AB: Nehodila nebo na ně ještě nepřišla řada. Líbí se mi jména česká.

Je *Jáchym* jméno rodné, příjmení, nebo je to jedno? Je *Pleška* příjmení, nebo přezdívka, nebo je to jedno?

AB: Není to jedno. *Jáchym* je křestní jméno, nikdy mě nenapadlo brát to jako příjmení. *Pleška* je přezdívka, pojmenovala ho tak Anna Bartáková jako holka.

V obou románech je na jednom místě některou z postav zmíněna *Šestáková*, aniž by postava toho jména vystupovala v ději. Jde o tutéž obyvatelku fikčního světa, do něhož je děj zasazen?

AB: Těžko říct, pokud neměla křestní jméno. Asi to bude jedna a tatáž, ale může to být matka/dcera/bába? Kdo ví? Některé postavy procházejí po ulici před očima jak čtenářům, tak autorovi a nic s tím nenaděláme. Nejsou v ději příliš důležité, jsou to jen zmínky, stíny, křoví, kulisy. Může jich být fakt hodně... Nebo je to jedna a ta samá?

Hrdinka románu *Do tmy*, jedna z hrdinek *Ke dnu* a tvůj pseudonym sdílejí rodné jméno *Anna*. Co pro tebe toto jméno znamená? Je-li mezi Annou Bolavou, Annou Bartákovou a Aničkou Vávrovou spojitost, je mezi všemi třemi stejně silná?

AB: Líbí se mi znění jména. I to, že jich spoustu znám z okolí, ale jméno není nijak zprofanované a nekonotuje, nevybavujou se mi pod ním jiní lidé. Pro mě je stále nové, neonošené. Podobné může být už jen *Marie*. Jméno *Anna* je krásné, proto ho mám já i Anna Bartáková, nejlepší postava, kterou jsem kdy stvořila.

Anna Vávrová je symbolickým pokračováním Anny Bartákové. Objeví se poprvé na konci *Do tmy*, kdy Bartáková umírá a nemůže přijet v úterý do výkupny. Proto přijíždí jedenáctiletá Anna a koloběh odevzdávání bylin se začíná opakovat. V *Ke dnu* je Anička konkrétnější, její jméno má více variant, vypravěč ji musí oslovovat, postavy její jméno různě variují.

Marie Bartáková, která nepřijímá fakt, že se její dceři narodilo dítě mrtvé, toto dítě nazývá *Anna*. Vybrali to jméno rodiče? Pokud ano, měla ho jejich dcera dostat po tetě Anně Bartákové?

AB: Jméno si přála matka Miluška, i přes nesouhlas otce Marka Diviše. Ano, bylo to po tetě Anně Bartákové, která v průběhu Miluščina těhotenství zemřela.

Jaké důvody vedly k tomu, že maloměsto, v němž se oba romány odehrávají a které je v *Do tmy* bezejmenné, dostalo v *Ke dnu* jméno?

AB: V *Do tmy* nebylo důležité, nebyl čas a prostor a ani důvod k pojmenování. *Ke dnu* je konkrétnější, z pohledu více postav, tam už název města patří.

Proč se jmenuje zrovna *Řečovice*?

AB: Možný dvojí význam: odkaz k protékající řece + narážka na řeči, klepy místních lidí.

Praha je v obou románech *Praha*, ale jihočeská metropole se nazývá *Hradec*. Proč?

AB: Praha je veliká a všechno se v ní skryje. Proto je možné ji použít, a zároveň nebýt přesný. *Hradec* je maskování.

Do jaké míry mají prodejny *Kačka* a *Mínus* reálné předlohy a do jaké míry s nimi souvisejí jejich jména?

AB: Tato jména jsou parodiemi na existující řetězce – *Koruna*, *Penny*, *Plus* apod. Lze je libovolně zaměňovat.

Je v oblasti vlastních jmen ve tvých románech něco důležitého nebo pozoruhodného, na co jsem se nezeptal?

AB: Omylem se mi podařilo pojmenovat prodavačku v Jednotě namátkou jako paní *Kvěchovou*, přitom ve skutečnosti v podobném obchodě v mém rodném městě prodává skutečná paní Kvěchová. Záměrné to nebylo. Kdybych to věděla, jméno změním.

3. Interview s autorkou odhaluje některé momenty autorské produkce literárních proprií, které analýzou textů objevit nelze. Za důležité pokládáme zejména zjištění, že výběr jmen pro postavy je pro Annu Bolavou významnou součástí psaní, jakkoli jde o jména běžná; nezajímá se přitom o původ a význam jména, rozhodující jsou jeho zvukové kvality a jakási idiosynkratická „představa o jméně". Některé odpovědi potvrzují, že užívání jmen v literárním díle ovlivňuje vyprávěcí technika (srov. např. „*Ke dnu* je konkrétnější, z pohledu více postav, tam už název města patří."). Z odpovědí na otázky týkající se produkce literárních proprií lze poznat i leccos zajímavého o autorské poetice a o vztahu autorky k jejím dílům: máme na mysli např. to, že o fikčním světě svých próz ví víc, než co se v textech dostane ke čtenáři (srov. např. „*Pleška* je přezdívka, pojmenovala ho tak Anna Bartáková jako holka."), a současně že v tomto světě dochází k jevům, které autorka nemá zcela pod kontrolou („postavy procházejí po ulici před očima jak čtenářům, tak autorovi a nic s tím nenaděláme").

„Nezprostředkovaná literární onomastika" může být ovšem užitečná i korekcí misinterpretací i nadinterpretací.[15] V rozhovoru s Annou Bolavou to dokládá autorčin komentář k příjmení Koptyšová („jméno *Koptyšová* nepovažuju za neobvyklé, možná je málo časté, ale ze svého okolí ho slýchávám velmi často"): misinterpretací je tu míněna „bulvární" asociace, kterou neobvyklé příjmení vyvolalo v recenzentce Reflexu, nadinterpretací naše vlastní úvaha o monumentalizaci postavy neobvyklým příjmením.

robert.adam@pedf.cuni.cz
Katedra českého jazyka PedF UK
M. D. Rettigové 4
116 39 Praha 1

robert.adam@ff.cuni.cz
Ústav českého jazyka a teorie komunikace FF UK
nám. J. Palacha 2
116 38 Praha 1

[15] Na nebezpečí nadinterpretace při literárněonomastické analýze upozorňuje K. Komárek, o. c. v pozn. 7.